חוברת עבודה

קורס הכנה למבחני הרבנות הראשית

• מפגש י"ט •

שאלות מבחינות הרבנות הראשית
מצגות • ודפי עזר

שם התלמיד:

_____

למען ילמדו
לימוד והשפיע

שאלה:

האם חייבים לעשות קניין עם החתן על התחייבויותיו בחופה? לכתחילה ובדיעבד?

תשובה:

שאלה:

קניין בשעת החופה:

א. האם צריך החתן לעשות קניין בשעת החופה? (ציין פסק השו"ע והמנהג).

ב. על אלו התחייבויות נהגו לקנות מהחתן, ומדוע?

ג. לאחר עשר שנות נישואין הבעל רוצה להביע הוקרה לאשתו ע"י הוספה על כתובתה, האם צריך קניין לכך?

תשובה:

שאלה:

אדם שטען בזמן גירושיו שאינו מוכן לשלם התחייבותו בכתובה משום שלא הבין מה כתוב בה, האם נקבל טענתו. באר.

תשובה:

שאלה:

נסח את תאריך הכתובה שתיכתב בשבוע הבא, יום רביעי ט"ו אב ה'תשס"ג.

תשובה:

שאלה:

נסח את תאריך הכתובה שתיכתב בתחילת החודש הבא, יום שלישי ו׳ בחשוון ה׳תשס״ו.

תשובה:

שאלה:

נסח את תאריך הכתובה שתיכתב היום, יום ראשון ו׳ בניסן ה׳תשס״ז (פרט ע״פ אלו כללים ביססת את תשובתך).

תשובה:

שאלה:

נסח את תאריך הכתובה שנכתבה בתחילת השבוע, יום ראשון ב׳ בחשוון ה׳תשס״ח. באר את הכללים שעליהם ביססת את תשובתך.

תשובה:

שאלה:

כיצד יש לכתוב את יום החודש, בכתובה שנכתבת ביום ל׳ תשרי שהוא ר״ח חשוון. פרט.

תשובה:

שאלה:

כתוב תאריך זה: יום ו׳ ל׳ אדר א׳ תשס״ח הקפד על לשון זכר/נקבה, כתיב מלא/חסר.

תשובה:

שאלה:

כיצד תכתוב בכתובה את התאריכים דלקמן? הקפד על כתיבה מדויקת [מוקדם/מאוחר, מלא/חסר, זכר/נקבה]:

א. יום א׳ ל׳ אדר א׳ תשע״א.

ב. יום ב׳ א׳ בחשוון תש״ע.

ג. יום ו׳ ט״ו בסיוון תשע״ח.

תשובה:

הלכות

חופה וקידושין

קורס הכנה למובחני הרבנות הראשית

קניין בשעת החופה

קידושין ללא קנין

התחייבות ההורים

התחייבות החתן-כלה

גמרא (כתובות קב א)

*דאמר רב
גידל אמר רב כמה אתה נותן לבנך כך וכך
וכמה אתה נותן לבתך כך וכך *עמדו
וקידשו קנו [א] הן הן הדברים הנקנין באמירה

טעם הדבר

בהדיא הנאה דקמ"ל אהדדי גמרי
ומקני להדדי א"ל רבינא לרב אשי דברים

רמב"ם שו"ע

גם התחייבות ביניהם
לא צריך קניין

קניין בשעת החופה

נישואין ללא קנין

ראשונים

רב האי גאון

אין צריך קניין

על ידי הנאת הנישואין
גומר בדעתו להקנות

מרדכי

צריך קניין

כדי לתת תוקף
להתחייבותו בכתובה

אחרונים

שו"ע

יש מי שאומר שאין
צריך קניין בשעת
הנישואין

רמ"א

ויש חולקים

קניין בשעת החופה

הנהגה למעשה בעניין קבלת הקניין בנישואין

מחזור ויטרי

עושה קניין
בסודר העדים

הקניין הוא על
תנאי הכתובה

כתובה כהלכתה

הקניין מועיל רק
בפני עדים

סודר של אחד
העדים

סודר שיש בו ג'
אצבעות

ילקוט יוסף

עושה קניין
בסודר של

המסדר קידושין

שכח לעשות קניין

מעכב אפי' בדיעבד

מכיוון שכותבים בתוך
הכתובה 'וקנינא מיד
החתן'

האם צריך קנין בהתחייבות לאחר הנישואין

תלמוד ירושלמי

אין צריך קניין

אומדים דעתו שגמר
והקנה כדי שתתרצה

תלמוד בבלי (להבנת הר"ן)

צריך קניין

משמע מהפוסקים
שנחלקו בשעת קניין
אך לא לאחריו

משפחות הנוהגות לכתוב סכום עיקר כתובה גדול יותר

משנה (כתובות יב א)

בית דין של כהנים היו גובין לבתולה
ארבע מאות זוז ולא מיחו בידם חכמים :

וביאר תוס'

מקום שנהגו, כותבים בכתובה "400 דחזו ליכי"

ואפילו אם לא כתב לה, גובה
400

וכך נפסק להלכה

טור ושו"ע

אין למחות
ביד אלו הכותבים
סכום כתובה גדול
יותר

**ואפילו שכח לכתוב לה,
הולכים אחר בני משפחתו**

לפיכך, אשה שאבדה כתובתה

בודקים במשפחת הבעל
כמה נוהגים לתת שם
בכתובה. וכך תקבל

איך כותבים את סכום הנדוניא
מקור הדברים

משנה (כתובות סו ב)

מתני' פסקה
להכנים לו כספים סלעה נעשה ששה דינרין
הרתן מקבל עליו עשרה דינרים לקופה לכל
מנה ומנה רבן שמעון בן גמליאל אומר הכל
כמנהג המדינה:

- חכמים
  - כסף: כותב את הסכום בתוספת שליש
  - כלים: כותב את הסכום פחות חמישית
- רשב"ג
  - כסף וכלים: הכל כמנהג המדינה

איך כותבים את סכום הנדוניא
פסיקת ההלכה

רמב"ם שו"ע
הנושא אשה
כותב לפני המנהג
וגובה לפני מנהג
המדינה

רמ"א
מהי נדוניא
כסף או כלים
שקיבל עליהם
הבעל אחריות

רמ"א
אם הבעל לא רוצה
לקבל אחריות על
הנכסים
הרשות בידו

ב"ש
במקום שאין
מנהג
דנים כדעת חכמים

איך כותבים את סכום הנדוניא
דינים נוספים

שו"ע
אם סיכמו
שיגורו במקום מגוריו
הולכים אחר מנהג
מקום מגוריו

ח"מ
ואפילו ילכו
לגור שם רק
בעוד כמה שנים

רמ"א
באם רוצים לשנות
ממנהג המקום
צריך להתנות
ע"כ בשעת
השידוכים

איך כותבים את סכום הנדוניא
מנהגי עדות אשכנז בסכום הנדוניא

- **טור**: נוהגים לכתוב בכל הכתובות בשווה אפילו לא הכניסה כלום
- **רמ"א**: אם רוצה להוסיף, יכתוב בשטר נוסף

מהו הסכום?
- 100 זקוקים כסף צרוף - נדוניא
- 100 זקוקים כסף צרוף - תוספת כתובה

הגר"ח נאה:
200 זקוקי כסף שווים
3846 גרם - כסף טהור

האם החתן יכול לטעון שלא הבין את תוכן הכתובה

גמרא (נישין יט ב)
עדים שאין יודעין
לחתום מקרעין להן ניר חלק וממלאים את
הקרעים דיו אמר רבן שמעון בן גמליאל
בד"א בגיטי נשים אבל בשחרורי עבדים
ושאר כל השטרות אם יודעין לקרות
ולחתום חותמין ואם לאו אין חותמין

- **רא"ש**: בכתובה חייבים העדים לדעת לקרוא
- **רמ"א**: לכן, החתן אינו יכול לטעון לא ידעתי תוכן הכתובה, כי מסתמא העדים הקריאו לו
- **אחרונים**: אפילו החתן אינו מבין, מכיוון ששתק, קיבל עליו את הכתובה.
- **כתובה כהלכה**: לכתחילה, יש למסדר קידושין להסביר לחתן את תוכן הכתובה

שפת הגט והכתובה
דברי הראשונים

- **משנה**: גט שנכתב בשפה אחת והעדים חתמו בשפה אחרת — **כשר**
- הוא הדין בשאר שטרות
- **תוספתא**: גט שנכתב בחמישה לשונות ונחתם בחמישה לשונות — **פסול**
- לכאורה סתירה

ונחלקו הראשונים בפסיקת ההלכה

- **ראב"ד**: אם חתמו העדים בשפה אחת, למרות שהגט כתוב בשפה אחרת — **כשר**
- **רמב"ם**: ניתן לכתוב גט בכל לשון, אך לכתוב גט אחד בשני שפות — **פסול**

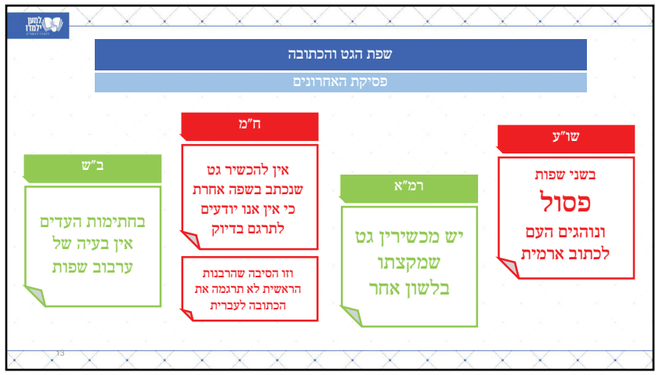
שפת הגט והכתובה
פסיקת האחרונים
שו"ע
בשני שפות
פסול
ונוהגים העם לכתוב ארמית
רמ"א
יש מכשירין גט שמקצתו בלשון אחר
ח"מ
אין להכשיר גט שנכתב בשפה אחרת כי אין אנו יודעים לתרגם בדיוק
וזו הסיבה שהרבנות הראשית לא תרגמה את הכתובה לעברית
ב"ש
בחתימות העדים אין בעיה של ערבוב שפות

באיזה כתב כותבים את הגט
פסיקת האחרונים
שו"ע
ניתן לכתוב בכל כתב שרוצים
ועדיף אשורית
רמ"א
גט שאינו בכתב אשורית פסול
ובמקום עיגון הקילו
ב"ש
אם האשה כבר קיבלה את הגט נחשר שעת הדחק
פתחי תשובה
אם אין שיכתוב אשורי:
א. כתב עברי שאותיותיו אינם דומות אחת לשניה.
ב. כתב רש"י
גט שנכתב בשני כתבים
ב"ש
משמע מהשו"ע שפסול
ח"מ
כשר לדברי הכל

שפת הגט והכתובה
הסבר דעת הרמב"ם
לשיטת הרמב"ם, כיצד מסתדר מנהגנו לכתוב הגט
בארמית עם מילים בלשון הקודש.
לשון הקודש וארמית ניתנו שניהם למשה מסיני ונחשבים כשפה אחת
רוב הגט בארמית, ורק מקצת מהמילים בלשון הקודש
המילים הכתובות בלשון הקודש, הינם מילים שלא מעכבות את הגט

כיצד מנסחים את התאריך של הגט
הקדמה
נוהגים לכתוב תאריך בכתובה
אך אם לא כתבו הכתובה כשירה
אם כתבו תאריך המובן לרוב בני האדם
הכתובה כשירה.
למרות זאת תיקנו חכמים נוסח מדוקדק לכתיבת התאריך בשטר
כותבים:
בתחילה היום בשבוע
לאחריו היום בחודש
ואחר כך השנה
בדיעבד
אם טעה בכתיב חסר/מלא אפילו כתב בר"ת הכתובה כשירה

באיזה כתב כותבים את הגט
שיטות הראשונים
רשב"א
ניתן לכתוב בכל סוג כתב שרוצים
רמב"ם
כותב באיזה כתב שרוצה
עדיף לא אשורי
אור זרוע
כתב של ספר תורה
(בלי התגים)
ראב"ש
גט שאינו בכתב אשורי
פסול
ובמקום עיגון הקילו
בית יוסף
אם לא בכתב אשורי, עדיף בכתב רש"י
(ולא כהאומרים שאי אפשר לכתוב בו)

כיצד מנסחים את התאריך של הגט
כיצד כותבים את היום בשבוע
כתיב חסר או מלא
אחד ל.. או ב..
ראשון שני שלישי רביעי חמישי ששי שבת
טור ושו"ע
שלישי, רביעי, חמישי - מלא
יו"ד
שני, ששי - חסר יו"ד
ח"מ
מכיוון שכך הם כתובים בתורה
שו"ע
יום ראשון - יכתוב באחד בשבת
שנאמר "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד"
ח"מ וב"ש
יידייק - באחד ב שבת ולא ל שבת
ואם כתב באחד ל שבת - כשר

כיצד מחשבים את סכום עיקר הכתובה
גופא אמר רב יהודה
אמר רב אסי כל כסף האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה:
כסף צורי
כסף מדינה
=
1 2 3 4 5 6 7 8

כיצד מחשבים את סכום עיקר הכתובה
שיטת הספרדים
ר"ח, רי"ף, רמב"ם - וכן פסק השו"ע
כתובה מדרבנן, ואין כותבים בכתובה 'מדאורייתא'
200
2400
25
37.5
112.5
200
/8
25
2400
37.5
200
112.5
כתובה בתולה
100
56.25
כתובה אלמנה
3
96

כיצד מחשבים את סכום עיקר הכתובה
שיטת אשכנזים
רא"ש
אע"פ שכתובה דרבנן - גובה כסף צורי
וכותבים בכתובה 'דחזו ליכי מדאורייתא'
פסק רמ"א
בתולה
גובה כסף צורי
אלמנה
גובה כסף מדינה
כמה הוא 200 מנה
חזון איש
960 גרם זהב
הגר"ח נאה
961.5 גרם זהב

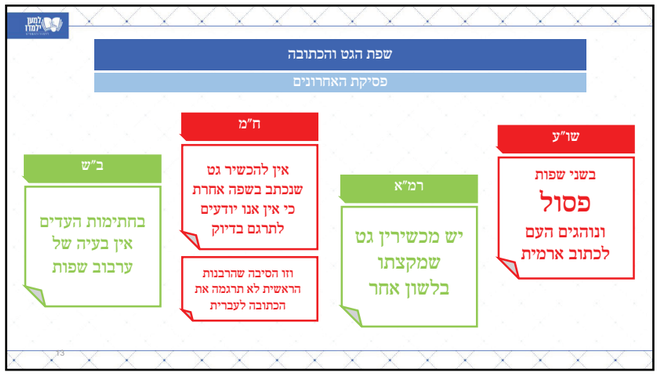
שפת הגט והכתובה
פסיקת האחרונים
שו"ע
בשני שפות
פסול
ונוהגים העם לכתוב ארמית
רמ"א
יש מכשירין גט שמקצתו בלשון אחר
ח"מ
אין להכשיר גט שנכתב בשפה אחרת כי אין אנו יודעים לתרגם בדיוק
וזו הסיבה שהרבנות הראשית לא תרגמה את הכתובה לעברית
ב"ש
בחתימות העדים אין בעיה של ערבוב שפות

שפת הגט והכתובה
הסבר דעת הרמב"ם
לשיטת הרמב"ם, כיצד מסתדר מנהגנו לכתוב הגט
בארמית עם מילים בלשון הקודש.
לשון הקודש וארמית ניתנו שניהם למשה מסיני ונחשבים כשפה אחת
רוב הגט בארמית, ורק מקצת מהמילים בלשון הקודש
המילים הכתובות בלשון הקודש, הינם מילים שלא מעכבות את הגט

באיזה כתב כותבים את הגט
שיטות הראשונים
רשב"א
ניתן לכתוב בכל סוג כתב שרוצים
רמב"ם
כותב באיזה כתב שרוצה
עדיף לא אשורי
אור זרוע
כתב של ספר תורה
(בלי התגים)
רא"ש
גט שאינו בכתב אשורי
פסול
ובמקום עינון הקילו
בית יוסף
אם לא בכתב אשורי, עדיף בכתב רש"י
(ולא כהאומרים שאי אפשר לכתוב בו)

כיצד מנסחים את התאריך של הגט

כיצד כותבים את היום בחודש

טור ושו"ע

ביום אחד לחודש פלוני

כתיבת הימים הינה בלשון זכר (שני, שלושה, ארבעה וכו')

רמ"א

באחד לחודש פלוני

עד י' בחודש כותב - ימים מהעשירי והלאה - כותב יום

נחלת שבעה

בימי החודש כותב ללא **ב'** (שני ימים ולא בשני)

ב"ש

כותבים עם ב' כפשט השו"ע

19

כיצד מנסחים את התאריך של הגט

כיצד כותבים את שמות החודשים

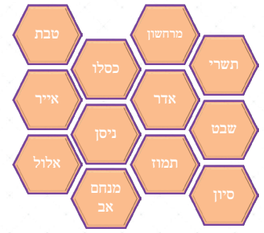

20

כיצד מנסחים את התאריך של הגט

כיצד כותבים את השנה

טור ושו"ע

מנין השנים יכתוב בלשון נקיבה (שלוש, ארבע, שתים עשרה)

פתחי תשובה

חמשים (עם יו"ד אחת)
שמנים (בלי וא"ו)

אחרונים

כותב **שנת** (ולא בשנת)

21

כיצד כותבים ל' בחודש

ר"ן

בל' לחודש
כותב "באחד לחודש (הבא)".

וביום א' לחודש
כותב "בשני ימים לחודש"

תוס' ורא"ש

בל' לחודש
כותב:
ביום ראש חודש פלוני שהוא יום שלושים לחודש..

בא' לחודש
יום ב' דר"ח, כותב:
ביום א' לחדש פלוני

שו"ע

בל' לחודש
כותב "ביום שלושים לחודש.."

וביום א' לחודש
כותב "באחד לחודש"

ב"ש

באם יש ב' ימי ראש חודש

השו"ע מודה שכותבים באחד לחודש ולא ביום אחד

22

כיצד כותבים חודש אדר בשנה מעוברת

גמרא (נדרים סב א)

אדר הראשון כותב אדר הראשון
אדר שני כותב אדר סתם דברי ר"מ' יהודה
אומר *"אדר הראשון כותב סתם אדר שני
כותב תניין

דעת רבי מאיר - כשכותבים סתם אדר הוא אדר שני
דעת רבי יהודה - כשכותבים סתם אדר הוא אדר ראשון

ונחלקו הראשונים

רמב"ם

סתם אדר הוא אדר שני (הלכה כר"מ)

ראב"ד

סתם אדר הוא אדר ראשון (הלכה כר"י)

23

כיצד כותבים חודש אדר בשנה מעוברת

פסיקת ההלכה

מרדכי, רבינו פרץ וכן פסקו הטור והשו"ע

לכתחילה אין לכתוב אדר סתם

אלא: אדר ראשון ואדר שני

רמ"א

אם כתב סתם:
באדר ראשון - כשר
באדר שני - פסול

ונחלקו בטעמו

ב"ש

כיון שכך דעת רוב הפוסקים

ח"מ

בשטרות גם הרמב"ם מודה שאדר הוא אדר ראשון

24